

JAK SPRÁVNĚ VYVĚŠOVAT VLAJKU EVROPSKÉ UNIE ?

(Poukaz na problémy a pokus o stanovení pravidel)

Za normálních okolností není těžké určit preferenci při vyvěšování dvou nebo i více různých vlajek, ať už na stejné úrovni suverenity nebo na různých stupních správní struktury. Vlajka Evropské unie zanáší do těchto poměrně jasných a jednoznačných pravidel úplně cizí prvek. A žádná z publikací k dispozici se tímto problémem nezabývá. Zdá se, že problém není právě lehký, protože ani Evropská unie se dosud nepokusila stanovit pravidla, jak mi bylo úředně potvrzeno.

Evropská unie není ani suverénní ani spolkový stát, jako například Ruská federace, která se skládá ze "subjektů", tj. území s různě širokou autonomií, republik, krajů, oblastí a autonomních okruhů. Je to organizace některých evropských států majících několik společných orgánů, jako je Rada EU, Evropský parlament, Komise a Evropský soudní dvůr. Je to útvar podobný, ale naprosto ne identický jiným nadnárodním organizacím jako jsou Spojené národy nebo Organizace amerických států. V dopise z 1. července 2003 mi napsal Giovanni Palmieri, vedoucí úřadu právního poradenství a smluv generálního sekretariátu: "*Evropská unie je podle názoru většiny pozorovatelů právní osobou ve smyslu mezinárodního práva a bude jí na každý pád po dokončení procesu revize smluv. Statut právní osoby však z Unie ještě nedělá stát. Rovněž není porovnatelná ipso jure s mezinárodní mezivládní organizací. Jinými slovy právní osoba a právní statut jsou dva odlišné problémy: Vyřešení problému právní osoby je snadnější než problému právního statutu*".¹⁾

Jednou z hlavních vexilologických zásad je naprostá priorita vlastní národní (státní) vlajky před všemi ostatními. Tato zásada by neměla znát výjimek. Problém spočívá v tom, že mnozí činitelé určující způsob vyvěšení různých vlajek, v tom i Evropské unie, si neuvědomují její postavení ze státoprávního hlediska. Považují ji za suverénním státům nadřazenou entitu a tím se v mnoha případech dopouštějí chyby.

Každá státní správa (až snad na trpasličí státy) má členitost o několika úrovních. Nižší úrovně nejsou případ od případu zcela srovnatelné už kvůli různému označení a různému rozsahu pravomocí. Dají se ale stěsnat do tří nebo čtyř úrovní podle jejich územního rozsahu bez ohledu na jejich pojmenování. Čím menší území, tím nižší administrativní úroveň, tím méně pravomocí.

Stratifikaci lze znázornit přibližně takto:

- nejvyšší úroveň za všech okolností: vlastní stát,
- 1. nižší úroveň: cizí stát,
- 2. nižší úroveň: kraj, spolková země, provincie, prefektura...
- 3. nižší úroveň: okres, hrabství...
- 4. nižší úroveň: obec (město, vesnice), která může mít další nižší úrovně.

Tyto úrovně určují celkem jednoznačně prioritu při vyvěšování vlajek bez ohledu na to, jde-li o unitární či federativní stát. Na stejné úrovni platí ovšem jiná pravidla. Při větším počtu vyvěšených vlajek je třeba ještě rozlišit je-li jejich počet lichý nebo sudý, jedná-li se o velký počet vlajek, jsou-li rozloženy v přímce nebo do kruhu či půlkruhu, ve dvou řadách jako špalír, v několika řadách, atp.

Otázka zní, do které meziúrovně se má zařadit Evropská unie? Není nadřazena státu, ani vlastnímu, ani cizímu, ale je přece jen svou důležitostí, významem a politickou vahou je něco víc než kraj, provincie či spolková země. Evropská unie je z vexilologického hlediska na nižší úrovni než suverénní stát, ale na vyšší úrovni než nejvyšší územní celek v rámci nezávislého státu.

V praxi se vlajky mnoha úrovní vyvěšují jen velice zřídka. Zdá se, že půjde skoro vždycky o dvě oblasti, které se příliš neprolínají. Na jedné straně je tu oblast "státní", to znamená národní (státní) vlajky až asi do 2. úrovně, nejen před budovami státního charakteru, nýbrž i třeba před hotelem (na počest hostů ze zahraničí), na druhé straně oblast "municipálně soukromá", jak je zvykem ji vídat před radnicí nebo sídlem soukromé organizace.

Protože neexistují pravidla platná pro celou Evropskou unii a protože jsou často mylně vlajky pokládány spíš za dekorační prvek než za symbol určité moci, je praxe nesmírně různorodá a přitom často dobře odůvodnitelná nebo aspoň vysvětlitelná.

Německo je součástí Evropské unie od počátku. Je oprávněné se domnívat, že má už jisté zkušenosti s vyvěšováním modré vlajky se žlutými hvězdami. Jako příklad tu uvedu jeden paragraf z nařízení berlínského senátu o vyvěšování vlajek na veřejných budovách a dopravních prostředcích z 24. února 2003. ²⁾

"§ 4

Způsob vyvěšování

(1) *Při pohledu na budovu zvenčí se vyvěšuje vlevo evropská vlajka, uprostřed spolková vlajka a vpravo zemská vlajka. Služebny země Berlín splňující převážně výsostné úkoly mohou vyvěsit všeobecnou služební vlajku místo zemské. Stojí-li před budovou pouze dva stožáry, upustí se od vyvěšení evropské vlajky.*

(2) *Vedle vlajek vyvěšovaných podle odstavce 1 je dovoleno vztyčit mezi vlajkami Evropy a spolkové republiky i jiné výsostné vlajky, pokud to odůvodňuje zvláštní příležitost a senátní správa vnitra dá souhlas.*

(3) *Při vyvěšení vlajek v obvodě může být vztyčena obvodní vlajka vpravo od spolkové a zemské.*

(4) *Jsou-li k dispozici pouze dva stožáry, vyvěsí se v Den Evropy evropská vlajka na obou stožárech."*

K pochopení textu je třeba několika vysvětlivek. Především je třeba mít na mysli, že je to nařízení pro spolkovou zemi Berlín, nikoliv pro spolkovou republiku. Spolkovou vlajkou se tu má myslet vlajka Spolkové republiky Německo, všeobecnou služební vlajkou se rozumí služební vlajka země Berlín (podélné pruhy v barvách červená, bílá a červená v poměru 1:3:1, s celým znakem uprostřed, černý medvěd v bílém štítu se žlutou listovou korunou - na rozdíl od zemské vlajky, která uprostřed ukazuje pouze heraldické zvíře), Den Evropy se slaví 5. května; je to den, kdy v roce 1949 zástupce deseti států (Francie, Velké Británie, Nizozemska, Belgie, Lucemburska, Dánska, Norska, Švédsko, Irsko a Itálie) podepsali v Londýně statut Rady Evropy.

Země Berlín, jako každá jiná země spolkové republiky, se považuje za stát, mezi výsostné úkoly patří činnost sněmovny a senátu (vlády) a jejich orgánů. Jiná zařízení jako školy, dopravní podnik nebo městská tiskárna samozřejmě nemají výsostný charakter.

Podle odstavce 3 se vyvěšuje zemská vlajka uprostřed, spolková vlevo a vlajka městského obvodu vpravo při pohledu na budovu. Vlajka Evropské unie pak nepřipadá v úvahu.

Příklady správného a nesprávného vyvěšení vlajek lze pozorovat v zemích Unie téměř každý den, jak na ulici tak i v televizi.

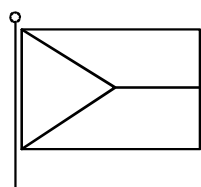
Před budovou sněmovny spolkové země Berlín jsou tři stožáry a na nich zleva při pohledu na budovu vlajka německá, berlínská a Evropské unie. Dává se tu přednost berlínské, protože jde o berlínskou instituci. Na střeše budovy vlaje pouze berlínská. V zasedací síni sněmovny je průčelí vyzdobeno třemi prapory ve svislé poloze, zleva německý prapor, uprostřed berlínský zemský a vpravo prapor Evropské unie, tedy podobně jako před budovou. Před budovou radnice v Berlíně Kopeníku (Köpenick) jsou vyvěšeny tři vlajky: vlajka Evropská unie je uprostřed dvou

vlajek městské části. Posudek: Pochybené. Je totiž otázka, co tam vlastně dělá vlajka Evropské unie, když jde o radnici městské části a tudíž chybějí dvě vyšší úrovně vyjádřené německou a berlínskou vlajkou? Navíc je to v jasném rozporu s odstavcem 3 výše uvedeného paragrafu.

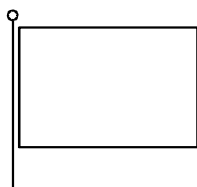
V německé televizi lze často vidět tento výjev při tiskové konferenci spolkového kancléře. Za pultem vlevo (při pohledu z hlediště, kde sedí novináři) je státní host, vpravo pak spolkový kancléř. Kurtoazie mu přikazuje, aby host z Evropské unie byl po jeho pravici. A vlajky na mírně skloněných žerdích za nimi zauímají stejnou pozici, při čemž vlajka Evropská unie je uprostřed, hlavně asi z estetických důvodů. Posudek: Správně by měla být vlajka Spolkové republiky uprostřed, tj. na nejčestnějším místě, vlajka hosta druhá v pořadí, tedy vlevo při pohledu z hlediště, a konečně vlajka Evropské unie na třetím místě, tedy vpravo.

Jiné řešení podobného případu našli ve Washingtonu před Bílým domem. U řečnických pultů bylo např. dne 24. září 2003 při státní návštěvě Gerharda Schrödera vidět toto uspořádání (viděno z hlediště): vlevo spolkový kancléř, vpravo americký prezident, tedy jak se sluší a patří. Ale za každým z nich bylo na skloněných žerdích po dvou vlajkách, vlevo vlajka USA, vpravo vlajka SRN. Aktéři v první řadě stáli podle pravidel lidské kurtoazie (host po pravici hostitele), za nimi vlajky ve vexilologicky správném pořadí (napřed vlastní národní vlajka, pak teprve vlajka cizího státu).

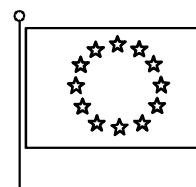
Správné vyvěšování vlajek v České republice je možno dokumentovat tímto přehledem, ve kterém znamená:

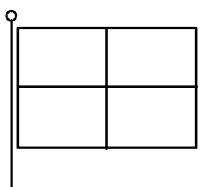
vlajku České republiky

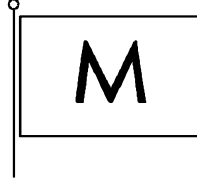
vlajku cizího suverénního státu

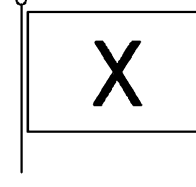
vlajku Evropské unie

krajskou vlajku v ČR

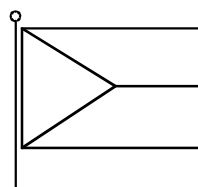

vlajku městskou

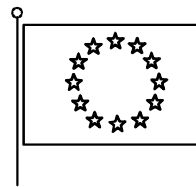

vlajku soukromou (hotelu, organizace...).

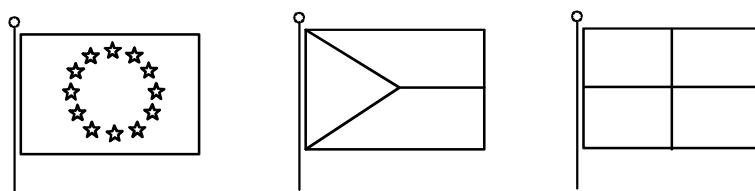
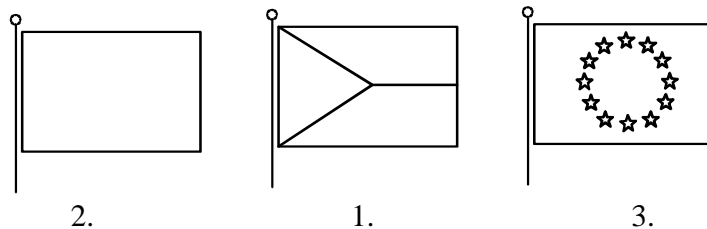
Znázorním tu nejobvyklejší případy použití vlajek v kombinaci s vlajkou Evropské unie, stojí-li pozorovatel před budovou, před níž jsou vztyčeny vlajky:

1.

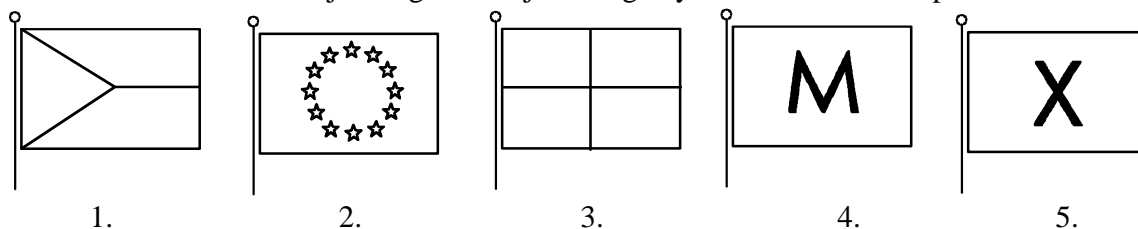

2.

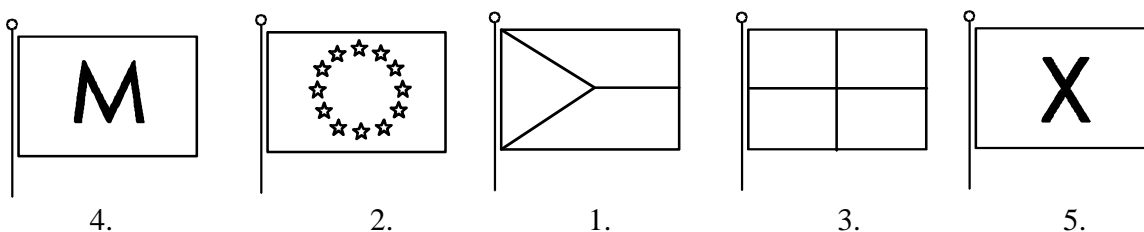

U tří stožárů spočívá určitý problém v tom, že je možné preferenci určit i zleva, tedy v pořadí 1 - 2 - 3 místo 2 - 1 - 3.

Před hotelem nebo sídlem jiné organizace je analogicky možné buď toto uspořádání:

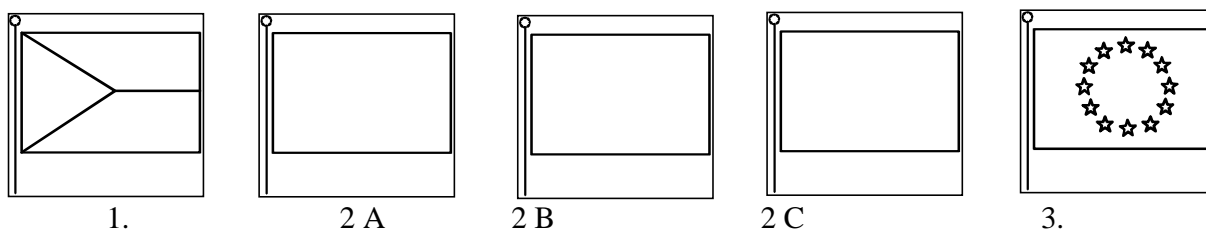

nebo toto:

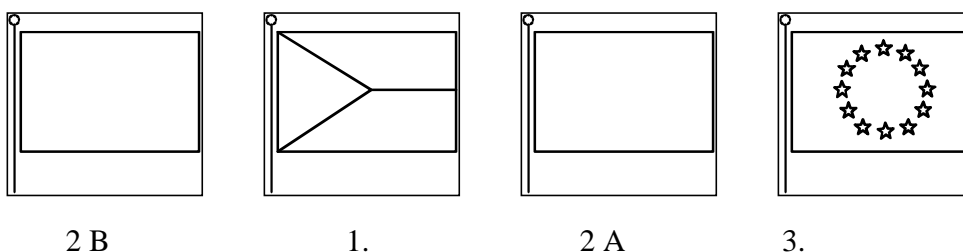
Toto uspořádání odpovídá našemu zákonu o užívání státních symbolů ČR č. 352/2001 Sb., zatímco přecházející vychází z mezinárodních zvyklostí.

Další problém vyvstává při vyvěšení vlajky Evropské unie a většího počtu cizích národních vlajek, ať už členských nebo nečlenských států Unie, v jedné řadě. Podle mezinárodních pravidel patří do řady jako první vlajka České republiky, pak vlajky cizích států podle příslušné abecedy (české, anglické nebo francouzské dle okolností) a nakonec vlajka Unie.

Podle výše zmíněného českého zákona však česká vlajka musí být umístěna opět uprostřed a vlajky ostatních států v abecedním pořadí podle české abecedy od středu ke krajům střídavě vlevo a vpravo. Vlajka EU je v tom případě poslední vpravo.

V případě sudého počtu vlajek platí, že česká vlajka musí být umístěna v prostřední dvojici vlevo, tedy takto:

Pro případ vyvěšení většího počtu státních vlajek a vlajky EU je tento zákonem stanovený postup nevhodný a doporučuje se použít výše zmíněných mezinárodních pravidel.

Ideální je rozložení do kruhu, kde začátek a konec jsou identické a kde by se vlajka Unie dostala na čestné místo, aniž by se porušilo pravidlo vyslovené v třetím odstavci tohoto příspěvku.

Článek je pokusem dát odpověď na složitou otázku. Bude pravděpodobně hodně dlouho trvat, než Evropská unie přistoupí na přijatelné a právně plně podložené řešení.

Literatura:

- (1) Dopis G. Palmieriho z 1. července 2003.
- (2) Verordnung über die Beflaggung öffentlicher Gebäude und Verkehrsmittel (Beflaggungsordnung) vom 24. Februar 2003.

15.11.2003

zkontrolováno doc. Muchou, mgr. Fojtíkem a mgr. Eichlerem 10.1.2004